

DIETER
SCHLESIAK

Capesius, farmacistul
de la Auschwitz

Traducere din limba germană
și note de Cosmin Dragoste

POLIROM
2021

Dieter Schlesak, *Capesius, der Auschwitzapotheker*

Copyright © 2006 by Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH,
Bonn

© 2008, 2021 by Editura POLIROM, pentru traducerea în
limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © xochicalco/Depositphotos.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

SCHLESAK, DIETER

Capesius, farmacistul de la Auschwitz / Dieter Schlesak;
trad. și note de Cosmin Dragoste. – Iași: Polirom, 2021

ISBN: 978-973-46-8410-6

I. Dragoste, Cosmin (trad.)

821.112.2

Printed in ROMANIA

Cuprins

I. Martorii oculari.....	5
II. Farmacia de la Auschwitz.....	88
III. Despre nebunia corpului etnic și limba germană ca leac.....	207
IV. A fost numai dragoste pentru ordine și conștiință a datoriei.....	237
V. Dragostea în lagărul morții.....	262
VI. O, Doamne, știință!	277
VII. Musulmanii, morții vii de la Auschwitz ...	300
VIII. Revolta comandoului special.....	324
IX. Sfârșitul.....	347
<i>Literatura utilizată și citată. Materialele .....</i>	<i>365</i>
<i>Protagoniștii.....</i>	<i>371</i>
<i>Corespondențele gradelor militare între Waffen-SS și armata română .....</i>	<i>385</i>

Martora Hildegard Stoffel: Da, deci nu știu în ce măsură a discutat despre asta cu soțul meu. Trebuie să aveți în vedere că pe o moșie așa de mare sunt atâtea de pus la punct, iar pentru mine era un domeniu complet nou, erau atâtea de făcut la bucătărie și mai știu eu unde, încât nu aveam timp să mă dedic prea mult numeroșilor mei oaspeți. Mai ales la sfârșit de săptămână, aveam foarte mulți oaspeți, 14-16 persoane la masă, așa încât o gospodină nu avea timp să stea de vorbă.

Și eu chiar eram total împotriva unor asemenea conversații tensionate, din cauză că oricum era destulă tensiune în jurul nostru – bombe în Weimar, apoi atacurile partizanilor asupra moșiilor –, așa că eram întotdeauna bucuroasă când nu se abordau subiecte tensionate în preajma mea.

Ormond, reprezentantul acuzației subsidiare: Doamnă martor, ați afirmat că aveți adesea, la sfârșit de săptămână, 14 până la 16 oaspeți.

Martora Hildegard Stoffel: Da, da.

Ormond, reprezentantul acuzației subsidiare: Dacă aveți atât de mulți oaspeți, cum de vă puteți aminti cu exactitate că *Doktor Capesius* venea în mod regulat la dumneavoastră?

Martora Hildegard Stoffel: Da, sigur că îmi amintesc, fiindcă el venea de cele mai multe ori sâmbăta și, la început, era mereu singur. Ceilalți soseau abia duminică dimineața.

Ormond, reprezentantul acuzației subsidiare: Și când pleca?

Martora Hildegard Stoffel: Pleca întotdeauna duminică seara.

Ormond, reprezentantul acuzației subsidiare: Atunci înseamnă că înnopta la dumneavoastră sâmbătă spre duminică.

Martora Hildegard Stoffel: Da. Și apoi, fiind compatriotul meu, el îmi era oaspetele cel mai drag, pentru că, gândiți-vă, numai eu eram din Ardeal în toată zona. Iar atunci când ai în preajmă un compatriot, mai poți schimba o vorbă-n dialect; astfel de lucruri nu se uită.

Ormond, reprezentantul acuzației subsidiare: Ați fost vreodată în lagărul de concentrare de la Auschwitz?

Martora Hildegard Stoffel: Da, am fost acolo de câteva ori. În orășelul învecinat aveam un doctoraș, un dentist polonez. Acolo îmi tratam dinții. Dar, din cauza faptului că pe urmă mi se umflau mereu picioarele și nimeni nu știa ce am, *Doktor Capesius* a spus să vin să-mi tratez dinții la Auschwitz, la dentistul-șef sau mai știu eu ce era pe atunci *Doktor Schatz*; el trebuia să mă vadă și să-mi facă o radiografie la dinți. M-am dus de câteva ori să-mi tratez dinții, mi-au făcut și câteva extracții și mi-au pus și o proteză. Dentistul polonez nu ar fi fost în stare să-mi facă așa ceva. Și, din câte se pare, mi-a fost de folos, fiindcă probleme cu picioarele umflate nu am mai avut. Deci am fost acolo de câteva ori.

Raabe, reprezentantul acuzației subsidiare: Cam de câte ori?

Martora Hildegard Stoffel: Nu vă pot spune cu exactitate. De patru-cinci, poate chiar de șase ori.

Raabe, reprezentantul acuzației subsidiare: Doamnă martor, ceea ce ați văzut acolo nu v-a impresionat – deținuții care se învârteau pe acolo, gardurile din sârmă ghimpată?

Martora Hildegard Stoffel: Nu, trebuie să vă spun că am încercat să-mi amintesc de toate aceste lucruri de când am primit citația. Și am

văzut și la televizor cum a fost acolo. În fața intrării pe unde veneam... totul era foarte frumos. Erau flori, erau barăci frumoase, curate. Nu-mi pot aminti acum dacă acel cabinet stomatologic era o clădire separată sau era...

Raabe, reprezentantul acuzației subsidiare (întrerupe): Ați văzut gardurile din sârmă ghimpată?

Martora Hildegard Stoffel: Da, le-am văzut. Le-am văzut când veneam cu trăsura.

Raabe, reprezentantul acuzației subsidiare: Așa, și nu v-au impresionat stâlpii de beton cu aceste șiruri peste șiruri de sârmă ghimpată și cu alt fel de sârmă – se putea vedea că erau garduri electrice – și deținuții morți de foame în spatele acestor garduri?

Martora Hildegard Stoffel: Nu, nu am văzut nici un deținut.

Raabe, reprezentantul acuzației subsidiare: Chiar n-ați văzut nici un deținut?

Martora Hildegard Stoffel: Nu, nu, nu. Nu am văzut nici unul. Am văzut mulți deținuți în farmacia doctorului Capesius. Acolo mai era și *Doktor Straub* – soțul meu îi zice *Strauch*, dar eu cred că îl chema *Straub*. Mai era un farmacist – din Berlin sau se numea *Berliner*, habar n-am. Mai era o tânără, care era tot din țara mea, chiar din apropierea orașului meu natal. Ea se prezenta *Evi*. Mai era un tânăr...

Președintele Richter (întrerupe): Deci ați văzut tot personalul de la farmacie și de la stomatologie?

Martora Hildegard Stoffel: Da.

Președintele Richter: Și vreți să ne mai spuneți ceva?

Martora Hildegard Stoffel: Da, nu se vedea pe ei că sunt deținuți. Erau bine hrăniți, bine

îmbrăcați, mereu bine dispuși. Așadar, nu am văzut un mediu deplorabil, mai ales la cabinetul de stomatologie. Erau multe fotolii unul lângă altul, erau și mulți medici-deținuți sau ajutoare. Acum nu știu care era meseria lor. Toți arătau bine și lucrau la fel de bine...

Președintele Richter (întrerupe): Ca medicii germani...

Martora Hildegard Stoffel (întrerupe): Ca *Doktor Schatz*.

Raabe, reprezentantul acuzației subsidiare: Doamnă martor, soțul și fiul dumneavoastră au fost la vânătoare la domnul Eisler?

Martora Hildegard Stoffel: Da, au fost.

Raabe, reprezentantul acuzației subsidiare: De câte ori?

Martora Hildegard Stoffel: O dată. Cinci zile, cred, sau șase. Au plecat cu domnul Eisler. Eisler a fost o dată la noi, acum trei-patru ani, cred. A fost la noi în casă. Le-a înmănat soțului și fiului meu o invitație la vânătoare. Amândoi s-au dus în Austria. Soțul meu îl cunoștea pe Eisler. În casa noastră nu s-a vorbit despre Auschwitz. Însă Eisler ne-a spus că *Doktor Capesius* e în arest preventiv.

Eisler i-a spus soțului meu că ar fi bine să aștearnă pe hârtie și să-și amintească ce s-a întâmplat atunci. De aceea, eu și soțul meu am încercat să punem ceva pe hârtie.“

Mai târziu, doamna Stoffel a declarat: „Soțul meu a făcut scrisoarea înainte de vânătoare și i-a dat-o lui Eisler. Am făcut scrisoarea în vacanța de Paște. Era înainte de vizita lui Eisler în casa noastră.

Procurorul Kügler: Da, desigur. Bun, asta voiam să aflu de la dumneavoastră. Și cine organizase această vânătoare?

Martor Hans Stoffel: Se spunea că *Doktor Capesius*.

Procurorul Vogel: După această prezentare, aş vrea să-l mai întreb o dată pe martor: povestea cu vânătoarea și posibilitatea de a pleca pentru câteva zile au fost legate de domnul Eisler de rugămintea de a scrie vreo dovadă pentru *Doktor Capesius*?

Martor Hans Stoffel: În nici un caz. Altfel nu aş fi acceptat. Asta ar fi însemnat practic mituire.

Procurorul Vogel (întrerupe): Aşadar credeți că, în această privință, memoria nu vă joacă feste?

Martor Hans Stoffel: Sută la sută.

Procurorul Vogel: Bine.

Martor Hans Stoffel: Căci pe mine personal, nu mă interesa vânătoarea. După discuție, fiul meu și-a manifestat interesul de a merge la vânătoare, nu eu.“

Acuzarea constatată în procesul Auschwitz (a 162-a zi de judecată): „Dacă vorbeam mai devreme despre faptul că acuzații formează o societate nu conspirativă, dar ascunsă și mincinoasă, atunci principalul său reprezentant, inculpatul Capesius, nu trebuie să rămână nementionat. Fiind singurul Sturmbahnführer dintre acuzați, nu numai că are gradul cel mai înalt, dar exercită și o influență covârșitoare și, în principal, este responsabil de faptul că acuzații refuză să se învinuiască reciproc. Singurul care s-a mai eliberat de această influență în ultimele luni este inculpatul Baretzki. Dimpotrivă, inculpatul Kaduk, căruia obediința i s-a întipărit foarte bine în minte, nu a reușit, în ciuda diferitelor încercări, să spargă zidul

tăcerii și să destrame plasa de minciuni a superiorilor săi, comandanții SS. Când, într-o zi, își va da seama că aceasta a fost unica sa șansă de a beneficia de clemență și că și-a bătut joc de ea, va fi prea târziu. Dar să revenim la Capesius, care – lucru demn de menționat – exercită și din închisoare, prin intermediul acelui des pomenit domn Eisler, o influență negativă, chiar demonică asupra mediului său. Datorită sumelor mari de bani pe care le are la dispoziție, poziția sa de forță este tot mai sigură. De unde provin acești bani care i-au permis lui Capesius să-și construiască, începând cu anul 1950, deși era «un exilat din țară» și numai după trei ani de muncă, o viață cum rar se poate vedea chiar și în miracolul economic numit Germania?”

Cum de mi-e brusc milă de Capesius, când îi citesc acum scrisoarea din arestul preventiv, adresată soției sale: „M-au dus în lanțuri grele la medicul clinicii, eram legat la mâini și la picioare, ordin de sus... Dacă nu m-ar fi chinuit mâncărimea, aș fi renunțat să mă duc la medic. Cică erau atât de stricti fiindcă le era teamă să nu evadez“.

Și pe avocatul său, *Doktor Laternser*, l-a rugat să-l scape de acest chin al izolării complete: „Vă rog să obțineți să mă pot plimba măcar cu Krumei Hermann și cu Naischmacher, ca să mai pot vorbi și eu cu cineva“.

Primul șoc l-a constituit arestarea în plină stradă, pe 12 decembrie 1959, chiar lângă farmacia sa din Göppingen, apoi „transferul în trenul accelerat cu doi criminaliști în civil“. Și „deja din ziua sosirii, confruntarea cu foști deținuți etc.“. Etc.? Ce a simțit când și-a revăzut prima oară victimele? (Nu-i mai putea vedea